

ԱՊԱԳԻՆՅ

ԽԳ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2411 ԵՐԿՈՒԾԱԲԹԻ 27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2023
• VOL. XLIII, NO 2411 • 27 NOVEMBRE 2023 • MONDAY, 27 NOVEMBER 2023

Entrusted for over 25 years

Journey Home™ coverage included with new pre-arrangement contracts* (\$595 value)

www.komitas.ca (514) 331-0400

ՔՐԵՄԼԻՆ ՅՈՅՍՈՎ Է, ՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՀԱՊԿ-Ի ՇՐՋԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Հակառակ անոր որ Հայաստանի վարչապետն ու պաշտպանության նախարարը հրաժարած են մասնակցել վերջերս Մինսքի տեղի ունեցած ՀԱՊԿ-ի գագաթնաժողովին, Քրեմլին յոյս յայտնած է, որ Հայաստան կը շարունակե աշխատանքը ՀԱՊԿ-ի շրջանակին մէջ:

«Անկասկած կարելի է ասուսանք յայտնել, որ Հայաստանի բարձր մակարդակով մասնակցութիւն չկայ գագաթնաժողովին: Մենք յոյսով ենք, որ մասնակցութիւն տեղի կ'ունենայ աշխատանքային, փորձագիտական մակարդակով», ըսած է Քրեմլինի խօսնակ Տիմոթի Փետկով՝ ընդգծելով. «Բնականաբար մենք կ'ակնկալենք, որ Հայաստան շարունակե իր աշխատանքը կազմակերպութեան շրջանակին մէջ»:

Նախապէս Հայաստանի վարչապետն ու Արտաքին գործոց նախարարութեան ներկայացուցիչները բազմիցս յայտարարած են, որ Երեւան ներկայիս չի քննարկեր ՀԱՊԿ-էն դուրս գալու կարելիութիւնը, սակայն Հայաստանի ներկայացուցիչները վերջին ամիսներուն չեն մասնակցած կազմակերպութեան ձեռնարկներուն:

Աւարտին յիշենք, որ վերջերս Հայաստան յետս կանչած է Նաեւ ՀԱՊԿ-ի մէջ իր դեսպանը եւ նորը չէ նշանակած:

ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԻ ՄԷՋ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՆ «ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՄԻՋԱՆՅՔԻ» ԲԱՅՈՒՄԻՆ

Ատրպեյճան կը շարունակե նախապատրաստուիլ «Զանգեզուրի միջանցքի» բացումին:

«Ատրպեյճանի կառավարութիւնը կ'աշխատի Զանգեզուրի միջանցքը շահագործման յանձնելու գծով. այս գործընթացներուն կը մասնակցի Նաեւ Մաքսային պետական կոմիտէն (ՄԿԿ): Այժմ մենք կ'աշխատինք Զանգեզուրի միջանցքի անցակէտերուն վրայ», լրագրողներուն յայտնած է պետական մաքսային կոմիտէի նախագահ Շահին Բաղիրով, ըստ «ԱՊԱ» լրատուամիջոցի:

«Մենք միաժամանակ կ'աշխատինք նոր նախագիծերու վրայ, եւ յաջորդ փուլին կը սկսին շինարարական աշխատանքները», ասելուցս է Բաղիրով:

«Զանգեզուրի միջանցքը» կը վերաբերի Հայաստանի տարածքով անցնող մէկ, կամ ասելի ճիշդ, երկու երթուղիի՝ երկաթուղային եւ ճանապարհային: Երեւան կտրականապէս իր մերժումը յայտարարած է «միջանցքային տրամաբանութեան» տրամաբանութեամբ որեւէ մօտեցումի գծով եւ կը մերժե հաղորդակցութիւններուն արտատարածքային կարգավիճակ տալու իրաքանչիւր փորձ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՐ. «ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԾԱՊԵՍ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԱԾ Է ԻՐԱՔԻ ՀԵՏ ԵՐԿԿՈՂՍ ՕՐԱԿԱՐԳԻ ԶԱՐԳԱՅՄԱՍԲ, ՄԱՍՆԱԻՈՐԱՊԵՍ՝ ԱՌԵՏՐԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏԻՆ ՄԷՋ»

Իրաք կը հանդիսանայ միջին արեւելեան տարածաշրջանի մէջ Հայաստանի կարեւոր եւ վստահելի գործընկերը: Ինչպէս կը տեղեկացնէ «Արմէնփրէս»-ը, Իրաքի նախագահ Ապտուլ Լաթիֆ Ռաշիտի հետ հանդիպումէն ետք տեղի ունեցած միացեալ յայտարարութեան ընթացքին յայտնած է Հայաստանի նախագահ Վահագն Խաչատուրեան:

Հայաստանի նախագահը շեշտած է որ դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատումէն ի վեր այս մէկը Իրաքի նախագահի առաջին պաշտօնական այցելութիւնն է Հայաստան, ինչ որ նոր էջ կը բանայ հայ-իրաքեան յարաբերութիւններուն մէջ, ինչպէս նաեւ խորացման, ընդլայնումի հզօր լիցք կը հաղորդէ բարեկամ պետութիւններու միջեւ բազմուղիտ համագործակցութեան:

Հայաստանի նախագահը գոհունակութեամբ արձանագրած է, որ Հայաստանի անկախութենէն ի վեր, արաբական երկիրներու հետ յարաբերութիւնները կը զարգանան փոխ վստահութեան եւ ջերմ բարեկամութեան մթնոլորտի ներքեւ:

Ապա ասելուցս է, որ երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութիւններու գործուն զարգացման համար հաստատուն հիմք կը հանդիսանան ինչպէս հայ-արաբական պատմամշակութային առնչութիւններու հարուստ անցեալը, այնպէս ալ Իրաքի մէջ դարերու պատմութիւն ունեցող հայ համայնքի առկայութիւնը:

Նախագահին խօսքով՝ Հայաստան մեծապէս հետաքրքրուած է Իրաքի հետ երկկողմ օրակարգի զարգացման, մասնաւորապէս առեւտրատնտեսական ոլորտին մէջ:

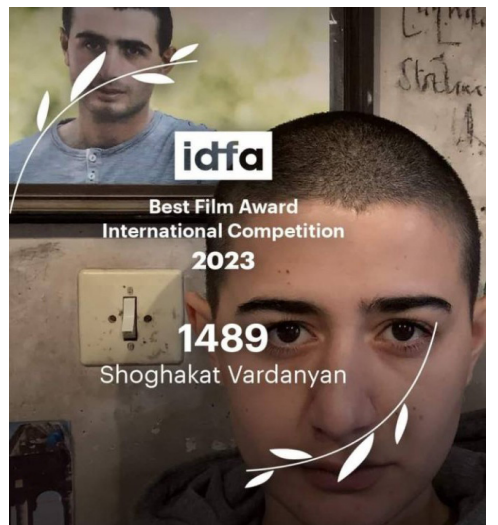
Հայաստանի եւ Իրաքի նախագահները հանդիպման ավարտին վերահաստատած են միջպետական յարաբերութիւնները խորացնելու երկու կողմերու պատրաստակամութիւնը:

44-ՕՐԵԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ ՊԱՏՍՈՂ «1489» ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ ԱՐԺԱՆԱՅԱԲ՝ IDFA ՓԱՌԱՏՕՆԻ ԳԼԽԱԲՈՐ ՄՐՅԱՆԱԿԻՆ

Շարժանկարի բեմադրիչ Շողակաթ Վարդանեանը 44-օրեայ պատերազմի օրերուն ծնողներուն հետ կը փնտռէ անհետ կորսուած եղբայրը՝ Սողմոնը: Տղան անհետ կորսուած էր 2020 թուականի չոկտեմբերին: Երիտասարդ բեմադրիչը, օգտագործելով իր հեռախօսի տեսախցիկը, նկարահանած է եղբոր որոնման ողջ գործընթացը եւ փաստագրած այն փորձառութիւնները, որոնց մէջէն անցած են ինքն ու ընտանիքը:

Վաւերագրական շարժանկարի աշխարհի ամենահեղինակաւոր փառատօնը՝ Ամստերդամի միջազգային փաստավաւերագրական փառատօնը (IDFA), «Լաւագոյն ֆիլմ» անուանակարգով յաղթող ճանչցած է Շողակաթ Վարդանեանի, 44-օրեայ պատերազմի անձնական ողբերգութիւնէն ծնած «1489» տեսանկյան ֆիլմը եւ շնորհած գլխաւոր մրցանակը:

Ֆիլմը արժանացած է նաեւ «FIPRESCI» մրցանակին, որ աննախադէպ յաջողութիւն է հայ շարժանկարի պատմութեան մէջ:

ՆՈՐԷՆ ՊԻՏԻ ՅԱՌՆԷ՛ ՓԻԻՆԻԿԷՆ

(ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

ՅԱԿՈՐ ՄԻՏԵՏԻՔԵԱՆ

Հիմնադր գրնե 5 պատճառ կարելի է բերել Լիբանան պետության գոյության իրաւունքը ժխտելու եւ առնուազըն 10 պատճառ՝ այդ իրաւունքը հաստատելու կամ վերահաստատելու համար:

Հակասութիւններու երկիրն է Լիբանանը: Որքան փոքր իր տարածքով (հազիւ 10,400 քառ. քիլոմետր), այդքան մեծ՝ տարածաշրջանային ընկալումներով, որքան տկար իր ապահովութեամբ (հայաստանցիները պիտի ըսէին՝ անվտանգութեամբ), այդքան գայթակղիչ իր անպաշտպանութեամբ: Արաբները զայն, յատկապէս մայրաքաղաքը Նկատի ունենալով, «Արուս ալ-Պահիր» (ծովահարս) կոչած են, բայց բոլորը գիտեն, թէ ինչ կրնայ պատահիլ անպաշտպան մնացած հարսերուն հետ...

Մէկ կողմ ձգելով Լիբանանի հազարամեակներու պատմութիւնը, փինիկեցիներէն մինչեւ հռոմեական տիրապետութիւն, արաբական արշաւանքներ, օսմանեան ենթակայութիւն, ֆրանսական «հոգատարութիւն», Մեծն Սուրիոյ մաս եւ այլ հանգրուաններ, որոնց յաջորդեց, երկարատեւ քննարկումներէ ու բանակցութիւններէ յետոյ, Անկախութեան հռչակումը՝ անյարիր ժամանակի եւ իրավիճակի «զուգահիստութեամբ», 1943 թուական Նոյեմբերի 22, երկրորդ համաշխարհային կիսուն, երբ տակաւին գերմանական zipplin-ներ կը սաւառնէին լիբանանցիներու գլխուն վերեւ, իսկ հացը դեռ կտրօններով կը տրուէր քաղաքացիներուն:

Սակայն լիբանանեան բուն ողիսականը սկիզբ առաւ այն պահուն, 1947-ին, երբ հրեաները մերժեցին Պաղեստինի հողին վրայ զոյգ պետութիւն ստեղծելու,- հիմա Նոյնպէս կը մերժեն,- միջազգայնօրէն ընդունուած առաջարկը եւ սկսան զինու ուժով բռնագաղթի ենթարկել արաբները եւ ընդհանրապէս ոչ-հրեաները, ներառեալ՝ ցեղասպանութենէն մազապործ հայերը՝ Հայֆայէն ու Եաֆայէն: Հոծ թիով պաղեստինցիներ ապաստան գտան, բայց արաբական երկիրներու ներքին պայմանաւորութեամբ՝ նոր քաղաքացիութիւն չստացան ապաստան տուած երկիրներուն մէջ՝ Լիբանան, Սուրիա, Եգիպտոս եւ այլուր:

Ի դէպ, այս մասին կարելի է վկայութիւն ունի մեր ամենահմուտ արեւելագետ-պատմաբան Նիքոլայ Յովհաննիսեանը, որ 70-ականներուն Պէրոյթ գտնուելով՝ պաղեստինցիներու մեծ առաջնորդ Եասեր Արաֆատի հետ առանձնազրոյցի մը ընթացքին վերջինէս հետեւեալ դիտողութիւնը լսած է. «Հայերու գլխաւոր սխալը այն եղաւ, որ ի տարբերութիւն պաղեստինցիներու, ցեղասպանութենէն եւ բռնագաղթէն ետք ընդունեցիք ձեզի ապաստան տուած երկիրներուն քաղաքացիութիւնը, այդպիսով դուք ձեզ զրկեցիք, որպէս այլ երկիրներու քաղաքացիներ, ձեր բուն հայրենիքը վերադառնալու իրաւունքէն»:

Եւ իսկապէս՝ պաղեստինցիները արաբական երկիրներու մէջ մնացին որպէս պաղեստինցի գաղթականներ՝ որոնք կը պայքարին իրենց հայրենիք վերադառնալու իրաւունքով: Սակայն այդ իրաւունքը եւ այդ իրաւունքին իրացումին համար անոնց պայքարը պատիժ դարձաւ յատկապէս քաղաքական տկար կառուցուածք եւ պաշտպանական տկար ներուժ ունեցող Լիբանանի համար, որ Նշաւակ դարձաւ իսրայելական՝ մինչեւ օրս շարունակուող յարձակումներուն, որոնց նպատակը ոչ միայն հարուած հասցնելն է պաղեստինեան գաղթակայաններուն, այլ նաեւ՝ Լիթանի գետին ջուրերով Նեկեի անապատը ոռոգելը...

Լիբանանը ուներ խոցելի ուրիշ կողմ՝ համայնքային-կրօնական իր ներքին կառոյցը: Ֆրանսական «հոգատար» իշխանութիւնը կարճաժամկետ հաշուարկով գծած էր երկրի ներքին ճարտարապետութիւնը՝ առաւելութիւնը տալով՝ հանրապետութեան նախագահ, բանակի ղեկավարում եւ այլն, անշուշտ Վատիկանի թելադրանքով նաեւ, քրիստոնէյ-մարոնիթ համայնքին, որ 40-ականներուն երկրին մեծամասնութիւնը կը կազմէր: Սխալ կամ դաւադրական կարգադրութիւն: Ոչ շատ ժամանակ անց այդ մեծամասնութիւնը ի չիք դարձաւ. մահմետական համայնքները, մասնաւորաբար շիիթ մահմետականները, իրենց ցեղային վերարտադրողականութեան եւ քրիստոնէաներու գաղթելու պատրաստականութեան հետեւանքով մեծամասնութիւն դարձան: Խախտեցաւ երկրին

ներքին հաւասարակշռութիւնը, որուն հետեւանքով, նաեւ արտաքին՝ արաբական, իսրայելական ու միջազգային միջամտութիւնը, առնուազն երկու անգամ՝ 1958-ին եւ 1975-ին, Լիբանանը արիւնալի եւ կործանարար ցնցումներու ենթարկուեցաւ, որոնց զոհ գացին նաեւ մեր ազգակիցներէն շատեր, յատկապէս առաջինին՝ որ բնորոշուեցաւ իբրեւ եղբայրասպան բախումներ՝ մէկ կողմէ ՀՅԴ-ի, միւս կողմէ՝ ՄԴՀԿ եւ ՌԱԿ համախմբման միջեւ: Ատիկա դաս եղաւ, որ յաջորդ՝ 15 տարի տեւած քաղաքացիական յորջորջուած պատերազմին հայկական կուսակցութիւնները ամուր պահեն ազգային միասնութեան սկզբունքները: Սակայն փոխարէնը տեղի ունեցաւ «հայկական հիւանդութեան» միւս երեւոյթը՝ զանգուածային արտագաղթը դէպի Մ. Նահանգներ ու եւրոպական երկիրներ...

Յամենայնդէպս պէտք է խոստովանինք, որ Լիբանանի համայնքային յոռի դրութիւնը նպաստաւոր եղաւ լիբանանահայութեան եւ ընդհանրապէս հայութեան համար: Առաջին՝ շնորհիւ աւելի քան 50 դպրոցներու եւ կրթաբարեգործական հաստատութիւններու, մարզական, մշակութային ու երիտասարդական ակումբներու եւ հիմնարկներու, առաւելաբար Կիլիկիայէն եկած գերազանցապէս թրքախօս հայութիւնը ընդամենը 20-25 տարուան ընթացքին դարձաւ հայախօս եւ հայագիր: Ասոր նպաստեց նաեւ տեղի հայկական մամուլը՝ 3, 4, երբեմն 5 անուն օրաթերթերու առկայութիւնը. սովորական լիբանանահայը անոնց միջոցով կը ծանօթանար տեղական եւ միջազգային, նաեւ հայրենական Նորութիւններուն: Լիբանանահայութեան, նմանապէս սուրիահայութեան դէպի հայախօսութիւն դարձի այս հրաշալի ընթացքը, այն ալ՝ պետականութիւն չունենալու պայմաններուն տակ իրագործեալ՝ արժանի է պատմաբաններու եւ հասարակագետներու ամենալուրջ ուշադրութեան, որով զբաղած են, որոշ չափով, Սիսակ Վարժապետեանը եւ Զաւէն Մարրիան պատմաբանները, ինչպէս նաեւ մերօրեայ ձեռնհաս հետազոտող Յակոբ Չոլաքեանը: Ու մինչ կը սպասենք նոր հետազոտողներու, իմացնենք մեր ընթերցողներուն կարելի փաստ մը՝ միջազգային հարթակներէն:

Փաստը կու տայ հեղինակաւոր New York Times-ը իր տարեկան World Almanac-ներուն՝ Lebanon վերտառութեան տակ: Տեղեկութիւն տալով Լիբանանի մէջ ընդունուած կամ գործածուող լեզուներուն՝ պաշտօնական արաբերէնի, կիսապաշտօնական ֆրանսերէնի մասին, կը նշէ նաեւ հայերէնը: Բացառիկ երեւոյթ՝ Հայաստանէն դուրս որեւէ այլ երկրի մէջ այդպիսի բան չէ պատահած:

Ահա թէ ինչու սփիւռքահայութեան ազգային զարթօնքի, հայկականութեան վերարթնութեան, վերջապէս՝ Հայ դատի եւ ընդհանրապէս հայրենապաշտութեան սփիւռքեան օրրանը պէտք է համարենք Լիբանանը իր հանդուրժողականութեան, մարդասիրութեան եւ ազատութիւններու պաշտպանութեան մթնոլորտով:

Երախտագիտութեան անխառն զգացումներով այդ երկրին մաղթենք կայուն խաղաղութիւն, խոչընդոտները կրկին ու նորէն յաղթահարելու ուժ եւ կամք:

Երեւան
«Պայքար» շաբաթաթերթ

ԷՐՏՈՂԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ ԿՈՉ ՈՒՂՂԱԾ Է ԻՐ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ՂՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ՀԵՏ ԴԱՍԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՓՆՏՈՒՄ

Թուրքիոյ նախագահ Ռեճեպ Թայյիպ Էրտողան կոչ ուղղած է Հայաստանին իր ապահովութիւնը փրկող ղրացիներու հետ համագործակցութեան մէջ, եւ ոչ թէ հազարաւոր քիլոմետրեր հեռու: Ինչպէս կը գրէ Անատոլու գործակալութիւնը, Թուրքիոյ ղեկավարը այս միտքը արտայայտած է 20 Նոյեմբերին կառավարութեան Նիստէն ետք ժողովուրդին ուղղած իր ուղերձին մէջ:

«Արեւմտեան որոշ գերտերութիւններ մինչեւ այս պահը չեն գիտակցիր, որ ԼՂ պատերազմէն սկսեալ մեր տարածաշրջանին մէջ Նոր դարաշրջան կը բացուի: Հայ ժողովուրդին ու անոր ղեկավարներուն համար լաւ կ'ըլլար ապահովութիւն փնտռել ոչ թէ հազարաւոր քիլոմետրեր հեռու, այլ դրացի երկիրներու հետ խաղաղութեան ու համագործակցութեան մէջ», ըսած է ան:

Թուրքիոյ առաջնորդը ընդգծած է, որ Արեւմտեան երկիրներու կողմէ ղրկուած զենքն ու զինամթերքը չեն կրնար կայուն խաղաղութիւն ապահովել: Ան նաեւ կոչ ուղղած է Հայաստանին սեղմելու Ատրպէյճանի մեկնած «բարեկամութեան ձեռքը»:

ԱԳԱԳԷՅ
Շաբաթաթերթ

ABAKA

Hebdomadaire Arménien
Armenian Weekly ISSN 0382-9251

Publié par /Published by
Le Centre de Publication Tékéyan
825 rue Manogian, Saint-Laurent,
Québec H4N 1Z5

Tél: (514) 747-6680 • FAX: (514) 747-6162
e-mail: abaka@bellnet.ca
www.tekeyanmontreal.ca

Պատասխանատու խմբագիր՝
ՄԻՏԵՏԻ ՂՎԳՍԼԵԱՆ

Ծանուցումներու
նուիրատուութիւններու եւ
գրասենեակի պատասխանատու՝
ՍԱԼԻ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Թորոնթոյի պատասխանատու՝
ՄԱՍՏՈ Ք. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

Canada
2nd Class \$80 (QC & ON)
1ère classe/first class \$150
U.S.A. 1st class (US) \$150
Autres pays/Other countries:
1st class (US)\$120
Per issue \$1.75
Dépôt légal: Bibliothèque du Québec

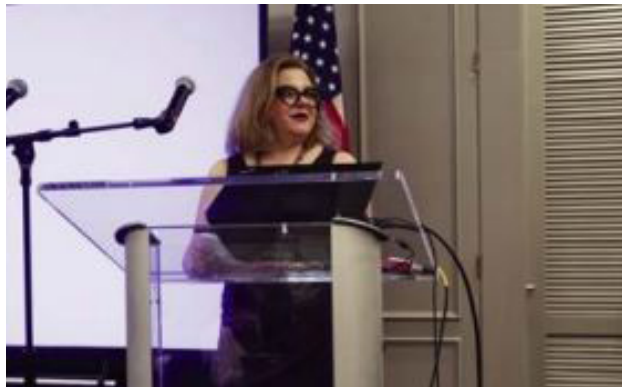
PM40015549R10945
TPS/GST - R119209294 • TVQ/PST #1006268699

Financé par le gouvernement du Canada
Funded by the Government of Canada

Canada

ՄԻՐԸ-ՍՓԵՔԵՅԹԸՐԻ 90-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

Հոկտեմբեր 28-ը Միրըր-Սփեքեյթըրը շաբաթաթերթին տարեգրության մեջ պիտի մնայ որպես եզակի հանդիսություն, որ տեղի ունեցաւ Պոստոնի Պըրլինկթընի «Մարիոթ» պանդոկի սրահին մէջ հանդիսավարութեամբ յայտնի կատակերգակ Սոնա Մովսէսեանի, մասնակցութեամբ չորս ծանօթ լրագրողներու, բարերար Նուպար ԱՖէեանի եւ բերնէ բերան լեցուն հանդիսականներու: «Ձուլալ» երգչախումբը մաս կազմեց գեղարուեստական յայտագիրով հրամցնելով հայկական դասական եւ տոհմիկ երգեր: Մինչ այդ, բացի շաբաթաթերթին եղան նուիրատուութիւններ Արցախի հայութեան: Ինչպէս նաեւ մեծարուեցան Միրըր-Սփեքեյթըրին տասնամեակներ ամբողջ ծառայած խմբագրական եւ վարչական կազմերու պատասխանատուներ:

Հայեր եկած էին բացի Նիւ Ինկլընտի զանազան հայաշատ շրջաններէն, Միտ Աթլանթիքի, Միտ Ռուսթի, Ուաշինկթընի Միրըրի առաքելութեան հաւատացող հայորդիներ: Ներկայ էին զանազան հայկական կազմակերպութիւններու պատասխանատուներ եւ վարիչներ, Հայաստանի պատուակալ հիւպատոսը, հաւատարիմ ընթերցողներու երրորդ սերունդի ներկայացուցիչներու կողքին նաեւ ներկայ սերունդի ընթերցողներ:

Օրուան հանդիսութեան յանձնախումբի ատենապետ Նիքոլ Պապիկեան Հաժժարի բացման

խօսքէն ետք, հիր եկեղեցականներ՝ Առաքել Ալճալեան, Ղազար Պետրոսեան, Վազգէն Գուգուեան եւ Տիգրան Եումշաքեան հոգեւոր հայրերը օրհնեցին հանդիսութիւնն ու ընթրիքը եւ աղօթեցին Արցախի հայութեան համար, որմէ ետք ընթացք առաւ օրուան պաշտօնական յայտագիրը: Պապիկեան իր խոր գնահատանքը յայտնեց ԱՖէեան ընտանիքի հիմնադրամի վարիչներուն ինչպէս նաեւ միւս բարերարներուն՝ Վահէ Ֆաթթալ եւ Գարոլին Մուկար հիմնադրամներուն:

Մովսէսեան այնուհետեւ բեմ գալով սկսաւ իր կատակերգական յայտագրին խլելով ներկաներուն ծիծաղը:

ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Միրըր-Սփեքեյթըրի խմբագրութեան տնօրէն Արամ Արքուն յայտարարեց որ Միտտըլ Սեք գաւառի շերիֆը արգելիչ պատճառով ներկայ պիտի չկարենայ գտնուիլ այս երեկոյ եւ իր գնահատանքի գիրը կը յղէ այս հանդիսութեան առթիւ:

Արքուն այնուհետեւ ներկայացուց մօտ քառորդ դար խմբագրութեան աթոռին վրայ ծառայած Ալին Գրիգորեանը. յիշատակուեցաւ անոր անսակարկ նուիրումը լրագրութեան ու խմբագրական աշխատանքներուն մէջ մասնաւորաբար Միրըրին ծառայելով: Անոր պարտաճանաչ աշխատանքը եւ լուրերու առաքման արագութիւնը տրուեցաւ այս օրերու մեքենայացած լրագրական աշխարհին հետ քայլ պահելու համար: Գրիգորեան խօսք առնելով շեշտեց այս օրերու հայկական լրատուամիջոցներու կարեւորութիւնը լուսաբանելու եւ ճշգրիտ տեղեկութիւններ տալու հայ թէ օտար ընթերցողներուն:

Ալին Գրիգորեան խօսեցաւ Փրոֆ. Եղիշէ ՉրաքՇար. - էջ 9

ԹԵՔԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ (BAZAR) ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՄԹՆՈԼՈՐՏԻ ՄԷՋ

Կարծես ասանդութիւն դարձած է մոնթբալախայութեան համար սօնավաճառի սովորութիւնը, ոչ միայն կազմակերպող զանազան միութիւններու, այլ մանաւանդ մասնակցողներուն համար, որոնք մեծ անհամբերութեամբ ու խանդավառութեամբ կը մասնակցին գնումներու արշաւանքին:

Կիրակի՝ 19 Նոյեմբերին, սօնավաճառի այդ հաճոյքը վայելցնիք եւ մենք, ներկայ ըլլալով Թեքեան Մշակութային Միութեան կազմակերպած ճոխ Bazar-ին:

Տիկնանց Յանձնախումբը ոչինչ խնայած էր, մի քանի ամիսներէ ի վեր այլազան ամանորեայ պիտոյքներու, մանաւանդ համեղ անուշեղեններու պատրաստութեան:

Ճոխ սեղաններու շուրջ խումբերամ բազմութիւնը հաւաքուած կը խուզարկէր կը քննէր իսկ համեղ ճաշերու բոյրը կը պարուրէր բոլոր սրահը: Օրուան նախագահուին ազնուափայլ տիկ. Սիլվա Թելալեանի եւ Տիկնանց

Յանձնախումբի ներկայութեան տեղի ունեցաւ ժապաւնի հատումը: Տէրունական աղօթքով բացման օրհնութիւնը կատարեց պրն. Սամուէլ Քոշկերեան: Նախ անդրադարձաւ Թեքեան Մշակութային Միութեան ընկերային առաքելութեան մասին, յետոյ յիշեց Տիկնանց Յանձնախումբի ժրջան աշխատանքն ու պատրաստակամութիւնը: Յուզիչ էր մասնաւորաբար երբ պրն. Քոշկերեան յիշեց յիշատակը ողբացեալ տիկ. Վարդուհի Պալեանի երբ այս վերջինը միշտ ներկայ էր ու իր քնքուշ ձայնով կ'արտասանէր «գգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա ի մեզ Տէր»ը: Կիճակահանութեան բազմաթիւ նուէրները աւելի բարձրացուցին տրամադրութիւնը ներկաներուն: Բաժանումը միշտ դժուար է, մանաւանդ երբ ժպիտ կայ ամենուրեք եւ ուրախութիւն բոլոր սրտերուն մէջ:

Ներկայ մը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏՔ Ե ՂԱՐԱԲԱՂԻ «ԱՔՍՈՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ»

Վերջին ժամանակներուն ու յատկապէս Արցախի հայաթափումէն ասդին տարբեր հարթակներու վրայ երեւելի դարձաւ Արցախը քաղաքական մարմինը պահելու, պահպանելու դրոյթը:

Ընդդիմադիր շրջանակներ, որոնք հաւանաբար կը կանգնին այս դրուածքի շեմին կը պաշտպանեն այն թէզը, ըստ որուն Արցախը, պէտք է պահպանէ իր ուրոյն քաղաքական ամբողջութիւնը եւ այդ հիմունքով ալ ունենայ, կազմէ «Աքսորի կառավարութիւն» մը:

Անշուշտ մինչեւ այս պահը այդ առումով ոչ մէկ յստակ պատկերացում գոյութիւն ունի, թէ ինչ տեսակի կառավարում, կամ ինչ տեսակի ընտրութեամբ պիտի կազմուի այդ կառավարութիւնը, բայց եւ այնպէս եթէ հարցը տարողունակ կերպով դիտարկենք պիտի համոզուինք անշուշտ, որ այդ մանրամասնութիւնները երկրորդական են:

Այստեղ անշուշտ բեկումնային հարց մըն ալ կը ծագի, որովհետեւ Հայաստանի իշխանութեան մէկէ աւելի ներկայացուցիչներ ունին այն համոզումը, որ Արցախի գծով այդ տիպի ցանկացած քայլ կը համարուի վտանգ Հայաստանի Հանրապետութեան:

Այս մտեցումը դատապարտելէ, կամ Հայաստանի իշխանութիւններէն աւելին պահանջելէ բացի կայ առարկայական հարցադրում մը կապուած ՀՀ իշխանութեանց կեցուածքներուն հետ, որովհետեւ ոչ մէկ մտեցում, ոչ մէկ կեցուածք եւ ոչ մէկ դիրքորոշում «երկինքէն պիտի չիլնայ»:

Մեզի համար հաւաքապէս դառն են այդ դէպքերը, որ տեղի ունեցան Արցախի մէջ: Նախ արագ պատերազմ, յետոյ զոհեր ու անբաժնիքներ ու անկէ ետք ալ արագ հրադադար, Պաքոյի կողմէ դրուած պայմաններուն շուրջ համաձայնութիւն ու անկէ ետք ցաւոտ գաղթականութեան ալիք մը, որուն հետեւանքով Արցախն ամբողջութեամբ կը հայաթափուի:

Ոչ մէկ հայու համար, ըլլայ ան իշխանական կամ ընդդիմադիր այդ պատկերները ընդունելի էին, ի հարկէ այլ խօսք, որ ո՛վ կը կրէր, կամ ապագային ալ ո՛վ իր ուսերուն պիտի կրէ եղածներուն ողջ պատասխանատուութիւնը:

Միւս կողմէ, եթէ իրականութիւնները ճիշդ հաշուառենք, ապա մեր առջեւ պիտի ստեղծուի այն իրական պատկերը, որ անցնող ամիսներուն Արցախէն եղած հայաթափումը պատահականութեան մը արդիւնքը չէր: Այն իմաստով, որ ինչպէս շատ-շատերուն համար, այս տողերը գրողին համար ալ Արցախի ժողովուրդի անվտանգութեան իրական եւ իրական երաշխիքը ունէր միայն ու միայն ռուսական խաղաղապահ կողմը, եւ այդ խաղաղապահ ուժերու ներկայութեամբ էր նաեւ, որ արցախցիք 2020 թուականի Նոյեմբերին յայտարարուած հրադադարէն անմիջապէս ետք վերադարձան իրենց հողերը: Ճիշդ է, որ այդ պատերազմի օրերուն ամբողջ Արցախը չէր դատարկուած, բայց եւ այնպէս հազարաւորներ տեղափոխուած էին Երեւան եւ Հայաստանի այլ շրջաններ:

Չենք խօսիր միայն Շուշիի եւ Հադրութի բնակչութեան մասին, որոնք ամբողջութեամբ կորսնցուցած էին իրենց յոյսը եւ տեղաւորուած Նոյնիսկ Հայաստանի ամենահեռաւոր շրջաններուն մէջ՝ Կիւմրի կամ Շիրակի մարզի այլ շրջաններ, այլ կը խօսինք այն ընտանիքներուն մասին, որոնք մայրաքաղաք Ստեփանակերտէն, Արցախի երկրորդ եւ երրորդ կարեւոր քաղաքներէն՝ Մարտակերտէն ու Մարտունիէն հեռացածներուն մասին:

Ու մեր այս հայրենակիցները հաւանաբար իրենց մտքերուն ունենալով այն վառ յոյսը, որ Ռուսիան ամէն գնով պիտի պահէ-պահպանէ արցախցիներուն անվտանգութիւնն ու ապահովութիւնը: Բայց եկուր տես, որ հակառակը պատահեցաւ:

Այստեղ առանց չարակամութիւն, կամ հակա-ռուսական քարոզի մէջ ինչպիսի պէտք է լսել արցախցիներու այն վկայութիւնները, որոնք կը պատմեն եղածներուն ահաւորութեան ու ռուսական կողմին «անգործութեան» մասին: Փաստը կը մնայ փաստ, բայց եւ այնպէս եղած դէպքերը արժանի են լուրջ վերլուծութեան:

Ինչո՞ւ Ռուսիան իրաժարեցաւ իր վրայ դրուած պարտաւորութիւններէն, կամ ինչ ստացաւ Ռուսիան այս բոլորէն եւ ամենակարեւորը Արցախը Ատրպէյճանին «լքելու» իր քայլով, Մոսկուա ինչ կորսնցուց Հարաւային Կովկասի մէջ եւ անոր դիմաց ինչ շահեցաւ (եթէ շահեցաւ) այլ տեղէ:

Հարցումները շատ կարեւոր են, ոչ միայն առաջին գիծ մղելու համար հայ-ռուսական վիրաւոր յարաբերութիւններու հարցը, այլ նաեւ իրողապէս

հասկնալու, որ Արցախի խնդրով, ինչ կը մտածէ Ռուսաստանը:

Այս հարցումը կը փոխառնչեմ այս նիւթին տրուած ընդհանուր խորագրին հետ, քանզի, բոլորիս համար յստակ է, որ առանց քաղաքական իրական նեցուկի մը անկարելի է առաջ տանիլ Արցախի «Աքսորի կառավարութիւն» մը ստեղծելու խնդիրը:

Այդ նեցուկը պարտաւոր է ունենալ աշխարհաքաղաքական ընկալում եւ այդ պարագային, եթէ արեւմուտքին համար Արցախի էջը փակուած կը համարուի, ապա Նոյն պարունակին մէջ ինչ կը մտածէ Ռուսական կողմը:

Աւարտելով նիւթս այս հատուածը հարկ կը համարեմ նշել, որ Արցախի համար Նոր վիճակ մը ստեղծելու հիմնարար քայլերէն կ'ըլլայ այն, որ Նոյն այդ «Աքսորի կառավարութիւն»ը կազմուի Հայաստանէն դուրս, պայմանով որ ան ունենայ կարեւոր եւ իսկական նեցուկ:

Այլապէս մէտքեղ նետուած բոլոր մակարդակի առաջարկները չեն անցնիր հրավառութեան սահմանները եւ մեծ հաշուով անոնք կրնան դառնալ արկածախնդրութեան հերթական փորձեր, որոնք մեծ հաշուով ալ վնասակար են Հայաստանի համար:

Ի դէպ վերադառնալով Արցախեան խնդրին Հայաստանի իշխանութիւններու ընդհանուր կեցուածքին եւ ունեցած թերացումներու թեմային ստորեւ կը ներկայացնեմ ամերիկահայ վերլուծաբան եւ քաղաքագետ Նրայր Պալեանի գրչով վերջերս ստորագրուած յօդուածէն հատուած մը, նշելով նաեւ որ յօդուածը լոյս տեսած է Modern Diplomacy ամերիկեան հանգամանաւոր պարբերականին մէջ:

Պալեան կը գրէ՝

«Հայաստանի կառավարութիւնը՝ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի գլխաւորութեամբ, կը կրէ Լեռնային Ղարաբաղի կորուստի համար առաջնային քաղաքական պատասխանատուութիւն: 2022 թուականի Սեպտեմբերին Փաշինեան ճանչցաւ Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութիւնը եւ ընդունեց, որ Լեռնային Ղարաբաղն Ատրպէյճանի մաս է՝ պայմանով, որ անկախ (կղզիացած տարածք) հայերու «իրաւունքներն ու անվտանգութիւնը» կրնան երաշխաւորուիլ Ատրպէյճանի ինքնիշխանութեան ներքոյ: Թէեւ Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութեան ճանաչումն անխուսափելի է՝ հաշուի առնելով երկու երկիրներու միջեւ սահմանի սահմանումը, Փաշինեանի կողմէ Լեռնային Ղարաբաղի ճանաչումն Ատրպէյճանի մաս ըլլալու անհատոյց զիջում է, որ կ'առաջարկուի առանց անկախ իշխանութիւններու հետ համաձայնութեան կամ խորհրդակցութեան:

Փաշինեանի զիջումը, որ բազմիցս վերահաստատուած է 2023 թուականին, փակեց միջազգային աջակցութեան դուռը՝ շարունակելու տէ ֆաթթօ (իրողական) անկախութիւնը եւ ապագային Լեռնային Ղարաբաղի անկախութիւնը տէ ժիւրէ (իրաւականօրէն) ճանչնալուն:

Որպէս ամբոխահաճ առաջնորդ՝ Փաշինեան, հաւանաբար, արձագանգեց հայ բնակչութեան մէկ մասի ցանկութիւններուն, որոնք յոգնած էին Ատրպէյճանի հետ տասնամեակներու պատերազմէն: Այս ցանկութիւնները համընկած են Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Եւրոպական Միութեան նախապատուութիւններուն հետ՝ արագ լուծելու Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութիւնը:

ABAKA

SECTION FRANÇAISE

LUNDI, 27 NOVEMBRE 2023

L'avenir énigmatique des communications dans le Caucase du Sud

Écrit en anglais par Benjamin Poghosian et publié dans *The Armenian Mirror-Spectator* en date du 13 novembre 2023

La deuxième guerre du Haut-Karabagh a relancé les discussions sur le rétablissement des communications dans le Caucase du Sud. L'article 9 de la déclaration trilatérale du 10 novembre 2020 articulait la vision de communications ouvertes entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan, mettant l'accent sur les routes reliant les régions occidentales de l'Azerbaïdjan à la République autonome du Nakhitchevan et envisageait un rôle pour les troupes frontalières russes. L'idée du rétablissement des communications dans le cadre d'un règlement entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan est la pierre angulaire des négociations menées depuis la fin de la première guerre du Haut-Karabagh au début des années 1990, et toutes les options élaborées par le Groupe de Minsk de l'OSCE contenaient une certaine référence à cette idée. La déclaration trilatérale a semblé apporter une certaine clarté, et deux mois plus tard, une autre déclaration a été signée à Moscou pour établir une commission trilatérale Arménie-Azerbaïdjan-Russie présidée par les vice-premiers ministres pour élaborer les détails techniques.

Cependant, le texte de la déclaration du 10 novembre 2020 est suffisamment vague pour ouvrir la voie à différentes interprétations et interprétations erronées. Cela a probablement été fait délibérément pour créer une « ambiguïté stratégique », comme d'habitude avec ce type de documents. Immédiatement après la signature du document, l'Azerbaïdjan a avancé l'idée du « corridor de Zangezour », qui devait relier l'Azerbaïdjan au Nakhitchevan via la province arménienne de Syounik. L'Arménie s'est opposée au terme « corridor », déclarant qu'un seul corridor a été mentionné dans la déclaration du 10 novembre 2020, le « corridor de Latchine », qui devait relier l'Arménie au Haut-Karabagh.

En décembre 2021, l'Azerbaïdjan a clarifié sa position, arguant qu'il n'y avait pas de contrôle frontalier ni douanier le long du corridor de Latchine, et qu'il ne devrait donc pas y avoir de contrôle frontalier et douanier dans le « corridor de Zangezour ». Dans le cas contraire, l'Azerbaïdjan a menacé d'établir un contrôle frontalier et douanier le long du corridor de Latchine. L'Arménie a rejeté ces affirmations, affirmant qu'il ne pouvait y avoir de parallèle entre le corridor de Latchine et les routes reliant l'Azerbaïdjan et le Nakhitchevan via Syounik. Les débats se sont poursuivis parallèlement aux travaux de la Commission trilatérale. Selon de nombreuses fuites, les parties aux négociations ont progressé dans l'élaboration des modalités du fonctionnement des routes entre l'Azerbaïdjan et le Nakhitchevan via l'Arménie, en mettant l'accent sur le

lancement de la ligne Horadiz (Azerbaïdjan)-Chemin de fer d'Eraskh (Arménie) en premier. Le gouvernement arménien a même créé trois points de contrôle le long de la frontière entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan pour faciliter le passage des voitures de l'Azerbaïdjan au Nakhitchevan via l'Arménie.

Cependant, il semble que l'Azerbaïdjan ne veuille pas dissocier le fonctionnement du corridor de Latchine de l'ouverture de routes via l'Arménie et continue de soutenir que ces deux routes devraient avoir les mêmes modalités. Ensuite, l'Azerbaïdjan a établi un point de contrôle le long du couloir de Latchine en avril 2023 et a lancé en septembre 2023 une offensive militaire au Haut-Karabagh, obligeant le président de la République du Haut-Karabagh à signer un décret sur la dissolution de la République d'ici la fin 2023 et s'est engagé au nettoyage ethnique de facto des Arméniens, les forçant tous à quitter le Haut-Karabagh.

Alors qu'il ne restera plus aucun Arménien au Haut-Karabagh et que le couloir de Latchine aura cessé d'exister, il semble que l'Azerbaïdjan accepterait l'existence de contrôles frontaliers et douaniers arméniens sur les routes passant par la région de Syounik. Cependant, tout en reconnaissant publiquement la souveraineté de l'Arménie sur Syounik et en rejetant toute intention de recourir à la force pour ouvrir le couloir via l'Arménie vers le Nakhitchevan, l'Azerbaïdjan affirme désormais que l'Arménie n'est pas en mesure d'assurer la sécurité des Azerbaïdjanais qui passeront par l'Arménie et que « des garanties supplémentaires sont nécessaires ». Ce terme est suffisamment vague pour être interprété et permet à l'Azerbaïdjan de manipuler la situation.

Un autre sujet de discorde concerne l'implication des troupes frontalières russes dans le processus d'ouverture des routes de l'Azerbaïdjan au Nakhitchevan via l'Arménie. Selon la déclaration trilatérale du 10 novembre 2020, toutes les liaisons économiques et de transport régionales seront débloquentes. La République d'Arménie garantit la sécurité des liaisons de transport entre les régions occidentales

Suite à la page 6

Ordonnance de la CIJ dans l'affaire Arménie c. Azerbaïdjan

L'Arménie a salué l'ordonnance de la Cour internationale de Justice (CIJ) du 17 novembre, adoptée à la suite à la demande déposée par la République d'Arménie dans le cadre de l'affaire intentée contre la République d'Azerbaïdjan en vertu de la Convention internationale sur l'élimination de toutes les formes de discrimination raciale (CIEDR).

Dans son ordonnance, la Cour a déclaré que « selon les rapports des Nations unies, plus de 100 000 personnes d'origine nationale ou ethnique arménienne se sont trouvées contraintes de quitter leur lieu de résidence et de rejoindre la frontière arménienne depuis l'opération lancée par l'Azerbaïdjan au Haut-Karabagh, le 19 septembre 2023 ».

L'opération mentionnée « s'est déroulée dans le contexte d'exposition de longue date de la population du Haut-Karabagh à la vulnérabilité et la précarité sociale ». « Les habitants de cette région ont été gravement touchés par la perturbation durable de la connexion entre le Haut-Karabagh et l'Arménie via le corridor de Latchine, qui a empêché le transfert des personnes d'origine nationale ou ethnique arménienne hospitalisées du Haut-Karabagh vers des établissements médicaux en Arménie pour des soins médicaux urgents. Il y a également eu des obstacles à l'importation de biens essentiels vers le Haut-Karabagh, provoquant des pénuries de nourriture, de médicaments et autres fournitures médicales vitales ».

Ainsi, dans son ordonnance du 17 novembre, la Cour a estimé qu'il existe un risque imminent de préjudice irréparable envers les droits des Arméniens en vertu de la CIEDR.

En ce qui concerne la partie opérationnelle, outre les engagements unilatéraux de l'Azerbaïdjan, qui sont « contraignants et créent des obligations juridiques », y compris son engagement à faciliter l'accès au CICR et aux inspections de l'ONU, à protéger et à ne pas endommager ou détruire le patrimoine culturel, les monuments, objets et sites, par l'ordonnance du 17 novembre, la Cour a en outre ordonné à l'Azerbaïdjan de :

Suite à la page 6

Un projet Carrefour de la paix en Arménie

Le gouvernement arménien a présenté le projet « Carrefour de la paix » qui comporte quatre grands principes.

Principe n°1 : Toutes les infrastructures, y compris les routes, les chemins de fer, les voies aériennes, les oléoducs, les câbles et les lignes électriques, fonctionnent sous la souveraineté et la juridiction des pays qu'elles traversent.

Principe n°2 : Chaque pays, à travers ses institutions étatiques, assure sur son territoire le contrôle frontalier, douanier et la sécurité de toutes les infrastructures, y compris le passage sur son territoire des véhicules, des marchandises et des personnes.

Principe n°3 : Ces infrastructures peuvent être utilisées aussi bien pour le transport international que national.

Principe n°4 : Tous les pays utilisent toutes les infrastructures sur des bases de réciprocité et d'égalité.

Préserver la présence arménienne dans la vieille ville de Jérusalem

« Nous devons surmonter tous les risques qui menacent la présence arménienne vieille de 1 600 ans dans la vieille ville de Jérusalem », a déclaré la Fondation Tatoyan dans un message sur Facebook.

« Notre tâche collective est de préserver le Patriarcat arménien de Jérusalem, la communauté, les clubs et organisations

Suite à la page 6

Les causes profondes du conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan

Les discours de haine, l'animosité et l'inimitié qui se répandent à travers les médias sociaux sont pour nous aussi l'une des causes profondes du conflit, a déclaré le représentant de la République d'Arménie pour les questions juridiques internationales, Yeghishe Kirakosyan, lors de la 21e réunion d'automne de l'Assemblée parlementaire de l'OSCE, à Erévan, le 19 novembre.

« C'est très inquiétant. C'est pourquoi l'Arménie a engagé une procédure auprès de la Cour internationale de Justice (CIJ) sur la base de la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discrimination raciale. Il s'agit d'une convention clé qui interdit les politiques de discrimination et d'animosité raciale envers des groupes spécifiques, y compris les groupes ethniques », a-t-il déclaré.

Selon Kirakosyan, ce à quoi l'Arménie a été confrontée ces dernières années est le résultat d'une inimitié et d'une propagande de haine qui durent depuis des décennies, notamment de la part des dirigeants politiques de l'Azerbaïdjan.

« C'est la très triste réalité dans laquelle nous vivons. Les affaires que l'Arménie a portées devant la Cour internationale de Justice ont abouti à plusieurs mesures provisoires intérieures qui ont été prononcées par la Cour. Plus précisément, la première a été rendue par la Cour en décembre 2021 et concernait la cessation et la fin de la propagande et des discours de haine de la part des autorités publiques de l'Azerbaïdjan et concernait la préservation des droits des groupes ethniques dont les Arméniens qui sont sous le contrôle de l'Azerbaïdjan ainsi que la préservation des monuments culturels arméniens », a noté Kirakosyan.

Utiliser les finances US pour persécuter des Arméniens par l'Azerbaïdjan

L'entrepreneur Vivek Ramaswamy, candidat aux prochaines élections présidentielles des États-Unis a souligné sur X (Twitter) qu'il était honteux que le contribuable américain ait été utilisé pour financer la persécution des Arméniens chrétiens par l'Azerbaïdjan.

« Je suis étonné qu'aucun candidat à la présidentielle n'ait même reconnu ces atrocités. Bloquer l'aide militaire à l'Azerbaïdjan est la bonne mesure », a ajouté Ramaswamy.

Préserver...

Suite de la page 5

arméniens. Nous devons surmonter tous les risques qui menacent l'intégrité et l'indivisibilité de la présence arménienne dans la vieille ville de Jérusalem, une présence vieille de 1 600 ans.

Merci pour vos efforts inlassables : Garo Ghazarian, Karnig Kerkonian, Hagop Djernazian, Setrag Balian Jr., Liz Mirza Al-Dajani, Ani Nazarian, Fondation Tatoyan », peut-on lire dans le message.

L'avenir...

Suite de la page 5

de la République d'Azerbaïdjan et la République autonome du Nakhitchevan afin d'assurer la libre circulation des personnes, des véhicules et des marchandises dans les deux sens. Le Service des garde-frontières du Service fédéral de sécurité de la Russie est chargé de surveiller les liaisons de transport. Comme mentionné précédemment, le langage est vague et peut être interprété différemment. Cependant, une chose est claire : selon le communiqué, le service russe des garde-frontières devrait jouer un rôle dans le processus.

Entre-temps, à partir de la mi-2022, et surtout en 2023, le gouvernement arménien a commencé à affirmer que la Russie ne devrait jouer aucun rôle dans l'ouverture de routes en Arménie pour relier l'Azerbaïdjan au Nakhitchevan. Il

y a quelques jours, le ministère arménien des Affaires étrangères a publié une déclaration spéciale, affirmant que l'Arménie n'a jamais, dans aucun document, accepté une quelconque limitation de sa souveraineté et que le contrôle d'un pays tiers ne peut être établi sur aucune partie de son territoire souverain. Récemment, un département spécial a été créé au sein du Service national de sécurité d'Arménie pour assurer la sécurité des communications et le passage en toute sécurité des marchandises, des marchandises, des véhicules et des personnes.

Il est difficile de déterminer si la phrase de la déclaration trilatérale du 10 novembre, « Le service des garde-frontières du Service fédéral de sécurité russe sera chargé de superviser les liaisons de transport », signifie l'accord de l'Arménie pour permettre à la Russie de contrôler une partie du territoire souverain arménien, ce que l'Arménie nie désormais. Cependant, il est également impossible

Le Sénat US adopte la loi sur la protection des Arméniens

Frank Pallone, membre de la Chambre des représentants du Congrès des États-Unis et coprésident du groupe arménien du Congrès, a salué l'adoption du projet de loi « Loi sur la protection arménienne » par le Sénat américain.

« J'applaudis le Sénat pour avoir adopté la loi sur la protection des Arméniens. Maintenant, la Chambre doit suivre et adopter mon projet de loi bipartite, HR 5683, qui abrogera l'article 907 et interdira l'assistance américaine à l'Azerbaïdjan. L'agression du président azerbaïdjanais Aliiev contre l'Arménie doit avoir de réelles conséquences », a écrit Pallone sur X, ex-Twitter.

Le Sénat américain a adopté, le 16 novembre, le projet de loi « Loi sur la protection arménienne de 2023 » présenté par le sénateur du Michigan Gary Peters. Ce projet de loi vise à bloquer toute assistance militaire américaine à l'Azerbaïdjan en supprimant le pouvoir du président Biden de déroger à l'article 907 de la loi de soutien à la Liberté (Freedom Support Act) pour les exercices 2024 et 2025.

Chaque année depuis 2002, le Congrès américain donne à la Maison Blanche la possibilité d'y déroger. L'article 907 a été promulgué en 1992 et prévoit de limiter l'aide directe américaine à l'Azerbaïdjan jusqu'à ce que ce dernier prenne des mesures concrètes pour mettre fin au blocus et à ses attaques contre l'Arménie et le Haut-Karabagh.

Ordonnance

Suite de la page 5

1) « (i) veiller à ce que les personnes qui ont quitté le Haut-Karabagh après le 19 septembre 2023 et qui souhaitent y retourner puissent le faire de manière sûre, sans entrave et dans les plus brefs délais ; (ii) veiller à ce que les personnes demeurées au Haut-Karabagh après le 19 septembre 2023 et qui souhaitent partir puissent le faire de manière sûre, sans entrave et dans les plus brefs délais ; et (iii) veiller à ce que les personnes restées au Haut-Karabagh après le 19 septembre 2023 ou retournées au Haut-Karabagh et qui souhaitent y rester soient à l'abri du recours à la force ou à des intimidations susceptibles de les pousser à fuir » ; et

2) « protéger et préserver les documents et dossiers d'enregistrement, d'identité et de propriété privée qui concernent les personnes identifiées au sous-paragraphe (1) et tenir dûment compte de ces documents et dossiers dans ses pratiques administratives et législatives ».

La Cour a en outre ordonné à l'Azerbaïdjan de « soumettre à la Cour un rapport sur les mesures prises pour donner effet aux mesures conservatoires indiquées et aux engagements pris par l'agent de l'Azerbaïdjan dans un délai de huit semaines ». L'Arménie aura alors la possibilité de soumettre des commentaires sur le rapport.

Dans le même temps, l'ordonnance de la Cour a réaffirmé les mesures conservatoires indiquées par ses ordonnances du 7 décembre 2021 et du 22 février 2023. « L'ordonnance de la Cour est capitale : dans aucune autre affaire dans l'histoire de la Cour, un État n'a été confronté à autant d'ordonnances de mesures provisoires au cours d'une seule procédure. Cela est révélateur du risque persistant de préjudice irréparable aux droits des Arméniens de souche au titre de la CIEDR que pose la conduite de l'Azerbaïdjan », a déclaré le ministère des Affaires étrangères dans un communiqué.

« Cette ordonnance de la Cour, comme les précédentes, crée des obligations juridiquement contraignantes en vertu du droit international », a déclaré le ministère.

d'affirmer qu'il n'est fait aucune mention du rôle des services russes de garde-frontières dans le rétablissement des communications. Pendant ce temps, la Russie craint qu'en affirmant que l'Arménie n'accepte aucune restriction sur son territoire souverain, Erévan veuille éviter de donner un quelconque rôle aux troupes frontalières russes, modifiant ainsi le sens de l'article 9 de la déclaration trilatérale. La Russie craint également que l'Arménie ne le fasse sous les conseils des États-Unis et de l'UE, qui souhaitent réduire l'influence russe dans la région, et elle estime qu'en fin de compte, l'implication russe dans le processus de sécurisation/contrôle des routes en Arménie sera remplacé par une participation/contrôle occidental.

Ainsi, trois ans après la fin de la deuxième guerre du Haut-Karabagh et deux mois après la déportation forcée de tous les Arméniens du l'enclave, il y a un manque de clarté sur l'avenir

du rétablissement des communications dans la région. L'Azerbaïdjan parle de la nécessité « d'offrir des garanties spéciales aux Azerbaïdjanais qui voyageront via l'Arménie ». Il fait valoir que l'Arménie ne peut fournir ces garanties sans expliquer davantage ce que cela signifie du point de vue azerbaïdjanais et comment et par quel pays ces garanties peuvent être fournies.

L'Arménie et la Russie se disputent sur le rôle des troupes frontalières russes dans ce processus. Pendant ce temps, alors que les négociations de paix sont effectivement au point mort, la question des communications, aux côtés des « enclaves », peut servir de prétexte à l'Azerbaïdjan pour lancer de nouvelles offensives contre l'Arménie entre le printemps et l'automne 2024.

ABAKA

ENGLISH SECTION

MONDAY NOVEMBER 27, 2023

Response of US Think Tanks to the Exodus of Nagorno Karabakh Armenians

By Suren Sargsyan published in *The Armenian Mirror Spectator*.

In my latest article I analyzed the response of the US media to the ethnic cleansing of Armenians in Artsakh. To have the full picture of the situation, I think there is a need to also dwell on the response from the US think tanks that have covered this issue.

The crucial and first point of this study is to identify how US think tanks have defined what happened in Artsakh in September during the exodus of Armenians. The Council on Foreign Relations noted that the ethnic Armenian population “is experiencing ethnic cleansing at warp speed.” Carnegie Endowment also indicated that Azerbaijan’s military operation against ethnic Armenians resulted in “ethnic cleansing.” However, in saying this the think tank referred to Armenian sources and did not risk directly calling a spade a spade. On the other hand, the Council on Foreign Relations warned about the crime of genocide against ethnic Armenians in Nagorno Karabakh by citing the words of the former International Criminal Court Chief Prosecutor Luis Moreno Ocampo and some international aid groups indicating the facts that Azerbaijan was “using starvation as ‘an invisible genocide weapon.’”

The other most common point that was expressed by a number of US think tanks was the idea of increased Western or international involvement in the region in connection with Armenia and Azerbaijan and for the prevention of future aggression. One of the extensive analyses of this issue was provided in the article of the Council on Foreign Relations. First, the think tank stressed that the “United Nations and influential actors such as the United States, Turkey, and the European Union should be pressing Azerbaijan to prevent ethnic cleansing and its incitement against Armenian” in all diplomatic exchanges with Azerbaijan. Second, it proposed the deployment of OSCE or UN monitors under a new mandate to prevent cross-border movements, which would also imply the “withdrawal of Azerbaijani forces from the Armenian territory that they occupied in 2021 and 2022.” Third, the article suggested that the Council of Europe should explore “a truth and reconciliation commission” between the two countries.

The involvement of international actors was also highlighted by the German Marshall Fund of the United States which came up with a vague statement that “it is essential that the international community, including the United Nations, work collectively to uphold the principles of human rights and prevent further suffering” once Azerbaijan takes control of the area. An appeal for more Western involvement was also stressed by the Center for Strategic and International Studies. One of its articles focused on geopolitical realities on the ground where external actors have now an opportunity to enhance

their presence and influence on the region due to Russia’s preoccupation with war in Ukraine. The article highlighted that the change in power dynamics provides “Western policymakers with an opportunity to step up as potential guarantors of longer-term peace and stability in the Caucasus – a title famously claimed by Russia.”

Another key issue that US think tanks have emphasized is the worsening relations between Armenia and Russia. It is noteworthy that they singled out several reasons for that. According to the Carnegie Endowment, one of the reasons is the “anti-Russian” position of the current Prime Minister of Armenia. In its article, Pashinyan was presented as “a long-standing opponent of Armenia’s integration into the Moscow-led Eurasian Economic Union.” Moreover, it portrayed him as the proponent of a “worsening relationship with the Collective Security Treaty Organization (CSTO).” Another reason for this situation mentioned in the article is Russia’s and specifically CSTO’s inaction when Azerbaijan attacked the internationally recognized borders of Armenia. Pashinyan now says “that Russia has acted in bad faith – taking advantage of Armenia’s weakness and seeking to undermine its statehood.” A third reason for the worsening of the bilateral relations between Russia and Armenia is the noncompliance with the guarantees given by President Putin for the safe return of Karabakh Armenians from Armenia and the ensurance of their continued residence in their homeland by the Russian peacekeepers. According to them, now Russia sees Azerbaijan as a more valuable partner and after Russia invaded Ukraine, the Armenian government began to pivot toward the West. According to the German Marshall Fund, “Yerevan has a chance to shape its own future without Russian meddling.”

Some of the think tanks referred to Turkey’s role in the conflict. Prominently, one article published in the Brookings Institute, written by a Turkish author, advocated for bigger Turkish involvement in the negotiations between Armenia and Azerbaijan. First the author argues that the United States can’t do much “other than relying on diplomacy to push for a peace deal to prevent a new war” because

Cont’d on page 8

PM Pashinyan commends Canada’s decision to join EU Mission in Armenia

Prime Minister Nikol Pashinyan received the Canadian parliamentary delegation headed by Senator Leo Housakos.

The Prime Minister attached importance to the development of cooperation between Armenia and Canada in various directions and added that the bilateral relations have recently been of a dynamic nature. Nikol Pashinyan emphasized Canada’s support to the Armenian government in the implementation of democratic reforms. At the same time, Nikol Pashinyan emphasized the importance of the decision of Canada to join the EU civil mission in Armenia.

The members of the Canadian parliamentary delegation expressed concern regarding the situation created resulted by the policy of ethnic cleansing implemented by Azerbaijan in Nagorno-Karabakh.

In this context, reference was made to the humanitarian problems of more than 100,000 forcibly displaced persons, as well as the steps taken by the Armenian government to overcome them.

The sides exchanged thoughts on the process of normalization of relations between Armenia and Azerbaijan.

France takes note of ICJ order on Azerbaijan, reminds of its binding nature

France has taken note of the order dated November 17, 2023 of the International Court of Justice relating to the situation in Nagorno-Karabakh, the French Foreign Ministry said in a statement.

“On the basis of the international convention on the elimination of all forms of racial discrimination, the Court requested that, pending a final decision, Azerbaijan ensure that any person who has left the Nagorno Karabakh after September 19, 2023 and who wishes to return there is able to do so in a safe, unimpeded and expeditious manner. It also demanded that Azerbaijan ensure that anyone in Nagorno-Karabakh is not subject to the use of force or intimidation that could incite them to flee,” the Ministry stated.

“This order reinforces the position consistently held by France, which recalls on this occasion its unwavering support for the International Court of Justice and the binding nature of its decisions, including in the indication of precautionary measures,” the statement reads.

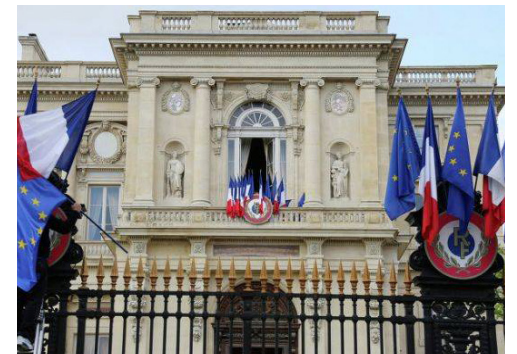
Armenia reaffirms political will to make efforts towards normalization of relations with Azerbaijan – MFA

Armenia has reaffirmed the political will to make efforts towards the normalization of relations with Azerbaijan and the establishment of peace and stability in the South Caucasus. On November 21, Armenia handed over its 6th edition of the agreement on the normalization of relations to the Azerbaijani side.

In a statement released today, the Armenian Foreign Ministry reminded that while Armenia, after receiving the latest Azerbaijani proposals, was considering them and was ready to continue negotiations on the draft agreement, despite the worsening humanitarian crisis caused by the heavy blockade in Nagorno-Karabakh, on September 19, Azerbaijan launched a large-scale military attack against the people of Nagorno Karabakh, which led to the forced displacement of the entire Armenian population of Nagorno-Karabakh.

“Next, continuing to openly disregard the possibility of returning to the peace process and the efforts of international partners in that direction, the Azerbaijani side

Cont’d on page 8

Zakharova: Clear that it's about radical change in Armenia's orientation in foreign relations

It is clear that it is about a radical change in Armenia's orientation in foreign relations. Maria Zakharova, official representative of the Russian foreign ministry, noted this on Wednesday—and commenting on the recent interview of Armen Grigoryan, Secretary of the Security Council of Armenia.

"Of course, I have to comment on these passages about the diversification of Armenia's political line without changing the vector. I would like to understand this somehow... not just hearing and reading all this in the form of statements, but how it is generally understood in practice. In my opinion, this is a clear attempt to hide real intentions. It is clear that it is about a radical change in Armenia's orientation in foreign relations. This is done very clearly at the suggestion of or hinting by the West.

"On the other hand, they try in every way to cover it up, believing that in this way they can maintain the same level of assistance and some kind of special relationship. All this is so visible and clear that it is simply impossible to hide it behind such words and wordings.

"And the talk that Armenia was allegedly forced to look for an alternative, not receiving an answer to its requests from Russia, and that it is not Armenia that is leaving the CSTO, but the opposite... Well, it seems to me that this is just an attempt to shift the responsibility, to find people responsible for their own miscalculations. There were consultations both in a bilateral format and through the CSTO, but a decision was made in Yerevan, and it seems they justified it, in favor of deploying an EU [monitoring] mission on the territory of the [Armenian] republic.

"During the session of the CSTO Collective Security Council in which Armenia participated, there was a request from Armenia to withdraw the draft statement of foreign ministers supporting efforts to achieve peace in the South Caucasus region, which is also very telling. Russia and CSTO allies are still open to dialogue and ready to help, but Yerevan's wish is necessary [for that]. Let me note that the questions raised in the [aforesaid] interview arise for many people, including Armenian citizens. Sadly, the truthfulness of the answers did not turn out very well," said the official representative of the Russian foreign ministry..

UNESCO to mark the 100th birth anniversaries of Charles Aznavour and Sergei Parajanov

The 100th birth anniversaries of Charles Aznavour and Sergei Parajanov have been included in UNESCO's 2024-2025 Calendar. The decision was made during the 42nd session of the UNESCO General Assembly in Paris from November 7 to 22.

The above applications submitted by the Republic of Armenia together with partner countries received significant support from a number of member states and groups of countries. In particular, the request for the 100-year jubilee of the famous French-Armenian singer, songwriter, actor Charles Aznavour was jointly submitted by Armenia and France with the support of Andorra, Italy, Luxembourg, Monaco, Portugal, Senegal and the Group of francophone UNESCO ambassadors with more than 80 members.

The application for the 100-year anniversary of film director Sergey Parajanov was jointly submitted by Armenia, Georgia and Ukraine, with the support of Cyprus, France, Italy, Lebanon and Poland.

Response ... Cont'd From page 7

Russia is all over this map and it won't tolerate Armenia seeking US support. According to the author, as counterintuitive as it sounds, "Turkey might be helpful" in peace negotiations between Armenia and Azerbaijan and the United States should test that. The Carnegie Endowment, on the other hand, stressed that a new peace agreement between Armenia and Azerbaijan would lead to the decrease of Russian influence, while Turkey's influence would increase.

It is also worth mentioning the article published in the Caspian Policy Center. The article tried to emphasize the key points the Azerbaijani government is pushing. The article starts with the description of the Azerbaijani attack on September 19, citing the statements of official Baku. Moreover, the article was mostly pro-Azerbaijani, with quotations from Azerbaijani officials and an emphasis on key aspects important for Azerbaijan. Finally, the article referred to a website launched by Azerbaijan as if the latter was trying to help Nagorno-Karabakh Armenians to stay and register as residents in NK. The article called it "a show of more recent efforts to promote peaceful integration." That's something the Azerbaijani government would say.

Finally, Carnegie Endowment analyzed the impact of the exodus of all the NK Armenians on the involved parties. If some Armenians stayed in NK that would be politically significant for all the parties involved. As the Carnegie Endowment mentioned, if NK Armenians stayed, Azerbaijan wouldn't be seen as a "monster" in the eyes of the international community. Moreover, Azerbaijan "wants to avoid being accused of ethnic cleansing." On the other hand, the Armenian government risks anti-government protests. So, for the Armenian prime minister, refugees are a burden. As for Russia, it needs to justify the presence of its peacekeepers in the Nagorno-Karabakh region, which is only possible with the presence of some ethnic Armenians there.

Armenian Defense Ministry denies report on supplying missiles to Ukraine

The Armenian Ministry of Defense has denied media reports claiming that Armenia will supply missiles to Ukraine.

A number of foreign news media, including Azerbaijani ones, have been generating reports claiming that Armenia will supply missiles to Ukraine.

"A relevant division of the Ministry of Defense is monitoring media reports pertaining to the sector and is commenting or reacting to them according to necessity and appropriateness, Spokesman for the Ministry of Defense Aram Torosyan said in comments to Armenpress.

"The information is untrue and we call upon Armenian news media not to circulate the fake narratives generated by foreign propaganda sources," the Spokesperson said.

1489: Armenian documentary on 44-day war wins Best Film at International Documentary Festival Amsterdam

Documentary 1489, directed by Armenian filmmaker Shoghakat Vardanyan, won Best Film in International Competition at the International Documentary Festival Amsterdam, Deadline reports.

The film revolves around the disappearance of the director's 21-year-old brother, Soghomon Vardanyan, who went missing in the early days of the renewed fighting in 2020 between Armenia and Azerbaijan over Nagorno-Karabakh.

The awards were handed out on Thursday.

The award comes with a €15,000 cash prize. The jury members of the International Competition were Emilie Bujès, Francesco Gai Via, Tabitha Jackson, Ada Solomon, and Xiaoshuai Wang.

Jurors called 1489, "A film that acts as a piercing light that makes visible the vast hidden interior landscape of grief and creates a tangible presence from unbearable absence. Cinema as a tool of survival—to allow us all, to look at the things we would rather not see. And ultimately, an unforgettable example of cinema as an act of love." Palestinian filmmaker Mohamed Jabaly won Best Director in International Competition for his film Life Is Beautiful, an account of how he became stranded in Norway while making his earlier.

VISIT ABAKA NEWS
www.abakanews.org

Armenia... Cont'd From page 7

did not participate in the meetings at the level of heads of states first in Granada and then in Brussels within the framework of the European Political Community, although these five-sided and tripartite meetings were previously agreed upon," the Ministry said.

The Armenian side continued to work on the text of the agreement and considered it more effective to present it to Azerbaijan during the supposed meetings. However, in order to prevent the negotiation process from stalling and attempts to achieve lasting peace in the region, the Republic of Armenia has constructively conveyed its views on the agreement and, as before, has proven its readiness to re-engage in the negotiations based on:

- mutual recognition of and respect for each other's territorial integrity without any ambiguity,
- implementation of the further delimitation process according to the Alma-Ata Declaration and the most recent legitimate Soviet maps;
- unblocking the region's infrastructure based on full respect for the sovereignty and jurisdiction of states and the principles of equality and reciprocity.

"The Armenian side continues to believe that despite all the complications and challenges, there is a real possibility of establishing peace between the two countries, which can be realized if there is political will on both sides. The Armenian side continues to demonstrate that will. One of the expressions of that will is also the fact that Armenia offered Azerbaijan to hold a meeting of demarcation commissions on the state border between the two countries," the Foreign Ministry concluded.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՖԻԼՀԱՐՄՈՆԻԷ ՆՈՒԱԳԱՅՈՒՄԲԻ ԱՆՆԱԽՆԹԱՅ ԵԼՈՅԹԸ՝ ԹՈՐՈՆԹՈՅԻ ՄԷՋ

ՅՈՐՈՒԹԻՆ ԴԵՐՉԱԿԵԱՆ

Հայաստանի ազգային ֆիլհարմոնիք նուագախումբը աշխարհի լաւագոյն նուագախումբերէն մէկն է, արդէն իսկ երկու տարիներէ ի վեր կը նշէ մօտակայ իր 100 ամեակը: Նուագախումբը իր մէջ ունի յայտնի երաժիշտներ, լաւագոյն մենակատարներ, որոնք բարձրամակարդակ արհեստավարժ նուագածուներ են:

Վերջին 20 տարիներուն 2000 թուականէն սկսեալ երգչախումբը փոխեց իր դիմագիծը եւ դարձաւ որպէս միջազգային նուագախումբ, շնորհիւ ֆիլհարմոնիք նուագախումբի գլխաւոր խմբավար եւ գեղարուեստական ղեկավար Էտտուարտ Թոփճեանի:

85 երաժիշտներէ կազմուած ֆիլհարմոնիք նուագախումբը աշխարհի գաւազան երկիրներ ինչպէս՝ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ, Եւրոպայի բազմաթիւ քաղաքներ, Նաեւ Ճափոնի լաւագոյն համերգասրահներուն մէջ հանդէս եկած է կատարողական չափազանց բարձր մակարդակով, թէ խմբավարը եւ թէ նուագախումբը ջերմօրէն գնահատուած են համաշխարհային լրատուամիջոցներու կողմէ:

Ֆիլհարմոնիք նուագախումբի իր այս վերջին համաշխարհային շրջապտոյտին սկսած է Երեւանէն, Յունաստան երկու համերգ, ապա Նիւ Եորք Գարնեկի հոլ, Թորոնթօ, Մոնթրէալ, Պոսթըն, յետագային Իտալիա եւ Չիլաստանի այլ քաղաքներ:

Շար. - Էջ 10

ՄԻՐԸ-ՍՓԵՔՏԵՅԹԸՐԻ...

Շար. - Էջ 3 - ԷՆ

Եանի՝ Պարպըրա Թելլալեանի հօր մասին, ան «Միրըր»-ի որպէս հիմնադիր խմբագիրը, կատարած է կարեւոր աշխատանք: Թելլալեանի նուիրաբերումը թերթին ի նպաստ, առանց անտեսելու իր ծառայութիւնը հայ համայնքէն ներս, յատկապէս հիմնադրումը Armenian Heritage Park-ի Պոստոնի մէջ: Թելլալեան բեմ հրաւիրուեցաւ տալու իր սրտի խօսքը այս առթիւ: Գրիգորեանի եւ Թելլալեանի տրուեցան յիշատակի զարդաքանդակներ, գործ՝ Մայքըլ Արամի:

Անմիջապէս ետք, Արամ Արքուն տուաւ տարիներու վաստակը թերթին գեղարուեստական բաժնի պատասխանատուին Մարք Մք. Կրտիչին, որ բարձրագոյն մակարդակով ամէն շաբաթ կը հրամցընէ թերթը, աւելի քան չորս տասնամեակներ, դառնալով երիցագոյն անդամը մեր զոյգ հրատարակութիւններուն՝ «Պայքար»-ին եւ «Միրըր»-ին աշխատակազմին:

Արքուն այնուհետեւ տեսաերիզ հեռարձակումով յիշատակի արտայայտութիւն ունեցաւ ներկայացնելով շաբաթաթերթի խմբագրական կազմի աւագ աշխատակցին եւ Թէքեան Մշակութային Միութեան ղեկավարին Երուանդ Ազատեանի կեանքին նուիրուած, պատրաստուած Հայկարամ Նահապետեանի եւ Ռաֆֆի Արքունի կողմէ:

Տեսաերիզի ունկնդրութենէն ետք Արքուն յայտարարեց երկար տարիներու նուիրեալի մը՝ ընկեր Գէորգ Մարաշլեանի անունը. ան ատենապետն է Ռ.Ա. Կուսակցութեան Արեւելեան Ամերիկայի Շրջանային Վարչութեան, ատենապետը «Միրըր»-ի հրատարակիչ «Պայքար» Հաստատութեան եւ փոխ ատենապետը Թէքեան Մշակութային Միութեան Վերոնական Վարչութեան: Մեծարանքի այս պահուն Մարաշլեանի տարիներու անաղմուկ ծառայութեան համար յիշատակի խորհրդանշական նուէր տրուեցաւ մետաղի վրայ գծուած Արարատի եւ Խոր Վիրապի լուսանկարները, գործ՝ Մք. Կըրտիչի:

ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ

Մովսէսեան բեմ բարձրանալով շնորհակալութիւն յայտնեց Հաժժար ընտանեկան հիմնադրամին եւ մէկ առ մէկ ներկայացուց չորս յայտնի լր-

րագրողները, որոնք մաս կազմեցին նախորդ երեկոյեան տեղի ունեցող «Միրըր-Սփեքթըրըր»-ի ասուլիսին, որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 27-ին Թաֆըթս համալսարանի մէջ: Յիշատակուեցաւ Նաեւ Տէյվիտ Իգնատիուսի անունը, որ ներկայ էր հանդիսութեան:

Քէն Տիլանեան որ NBC լրագրական ընկերութեան մէջ կը վարէ արդարադատութեան մասնաբաժինը, յայտարարեց որ իր Լոնտոնի աշխատակիցները կը փորձեն հայկական հարցով տանիլ հայնապաստ աշխատանք եւ քաջալերեց ներկաներուն ձայնակցիլ Հայաստանի անունով:

ԳարլաԿարապետեան ֆիլմարտադրիչ, տնօրէն, գրող եւ խօսնակ կոչ ըրաւ ամերիկահայութեան, այս հանգրուանին, միանալու եւ դիմակալելու համար մահու կենաց մեր ժողովուրդին գոյակիճակը: Խնդրեց ճնշում բանեցնել Ուաշինկթընի պատկան իշխանութիւններու վրայ, ինչպէս տեղի ունեցած էր 2015 թուականին:

Էրիք Յակոբեան Երեւանի CivilNet ընկերութենէն «սիրտէս պիտի խօսիմ» յայտարարելով իր զգացումները Ատրպէյճանի գրաւման օրերու իր հոգեվիճակին մասին: Ան կը հաւատայ որ Հայաստանը պիտի վերապրի եւ ներկայանայ աշխարհի քաղաքակրթութեան:

Հուսկ, խօսք առաւ Տէյվիտ Իգնատիուս, Ուաշինկթըն Փոսթի յայտնի լրագրողը յայտնեց իր անսակարկ մասնակցութիւնը «Օրօրա» Մարդասիրականին: Գովքը ըրաւ «Միրըր»-ի եւ անոր բովանդակութեան, զանազանութեան որոնք կը ճոխացնեն թերթին առաքելութիւնը: Եւ այս կը կատարուի անդադրում կերպով տասնամեակներէ ի վեր: Ան կը մնայ ամերիկահայ լրագրական տարեգրութեան մէջ եզակի ու յարգուած շաբաթաթերթ:

ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԵԱՆ ՓԱԿՈՒՄԸ

Բարերար ու ճարտարարուեստական Դոկտ. Նուպար Աֆէեան, հիմնադիր biotech ընկերութեան Moderna-ի, վերջին խօսողն էր: Ան գործակից հիմնադիրն է Future Armenian, the Aurora Humanitarian Initiative եւ այլ բարեսիրական ծրագիրներու Հայաստանի եւ հայութեան համար: Գնահատանքով արտայայտուեցաւ կեանքի ընկերոջ՝ տիկնոջ Աննայի նուիրաբերումը եւ շատ անգամ նախաձեռնութիւնը իրենց ծրագիրներուն եւ մասնաւոր մընայուն հետաքրքրութիւնը «Միրըր»-ի նկատմամբ: Շնորհաւորեց շաբաթաթերթին 90-ամեայ տարեդարձը սպասելով տեսնել՝ 100-ամեակը: 40 տարիներէ ի վեր կը բնակի Պոստոն եւ այդ բոլոր շրջանին կարդացած է թերթը հետեւողականօրէն: Յիշատակեց «Սայաթ Նովա» պարախումբին նըրիրուած գրութիւնը թերթին մէջ երբ ան պարախումբին անդամ էր:

Ան անդրադարձաւ Հայաստանի եւ Արցախի մերօրեայ տագնապին մասին Տխրութեամբ արտայայտուեցաւ իր մտերիմ ընկերոջ՝ Ռուբէն Վարդանեանի կալանաւորման մասին, որուն հետ եղած է հին ու մտերիմ ծանօթ: Խնդրեց իրաքանչիւր հայէ մօտէն հետեւելու ազգային անցուդարձներուն, կերտելու համար վաղուան հզօր Հայաստանը յիշելով Ռիլիըմ Սարոյեանի խօսքերը:

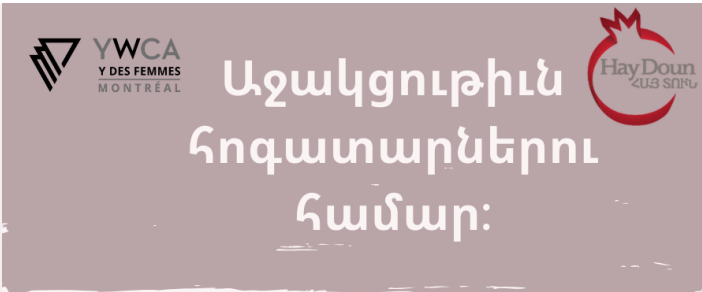
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԱԿԱՆ ԽՕՍԵ

«Տիը Արմինիըն Միրըր-Սփեքթըրըր» շաբաթաթերթը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն որոնք տարիներէ ի վեր թիկունք կը կանգնին շաբաթաթերթի հրատարակութեան եւ մասնաւոր այն տարիներուն երբ լրագրական կեանքը նոր անկիւնադարձ մը ունեցաւ տպագրական կեանքին դէպի ելեկտրոնային հրատարակութեան: Առաջինը հանդիսացաւ բովանդակ հայ մամուլին մէջ երբ դասական հրատարակութենէն անցաւ դէպի գոմփիլկրաֆիկ լոյս ընծայում:

Նուիրահաւաքումէ գոյացաւ 360,000 տոլար: Մասնաւոր շնորհակալութիւն յանձնախումբի ատենապետուհիին՝ Նիքոլ Պապիկեան Հաժժարին եւ իր անդամներուն՝ Մէյրի Ծօ Պազարեան Մըրիին, Մարգրիտ Պելորեանին, Ելենա Պիշարեանին, Փիրուզա Պօշոսեանին, Քարինա Մենզիկեանին Կլորիքեանին, Գարոլ Իշխանեանին, Ռուզան Խաչատուրեան Աբրահամեանին, Անահիտ Նահիկեանին եւ Անի Ստեփանեանին, ինչպէս նաեւ՝ Պարնըրա Չրաքեանին, որոնց շնորհիւ յաջողութեամբ պսակուեցաւ երեկոն: Յիշենք նաեւ շաբաթաթերթին օգնական քարտուղարուհիին՝ Յասմիկ Սարոյեանին:

Այս առթիւ եղան նաեւ սրտաբուխ նուիրատուութիւններ Արցախի աղէտեալներու ֆոնտին 26,000 տոլար:

«ԱՊԱԳԱՅ» շաբաթաթերթի խմբագրական կազմը կը շնորհաւորէ պաշտօնակից «Տիը Արմինիըն Միրըր-Սփեքթըրըր»-ի խմբագրութիւնն ու պատասխանատուները:

Դժուար պահեր կ'ապրի՞ք որովհետեւ հիւանդ կամ ինքնաբաւութիւնը կորսնցուցած հարազատ մը կը խնամէ՞ք:

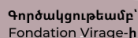

Հայ Տունը՝ գործակցութեամբ Մոնթրէալի YWCA-ի, եւ CHUM հիւանդանոցի քաղցկեղի բաժանմունքի՝ Fondation virage-ին, ծառայութիւններ կը տրամադրէ քաղցկեղէ տառապող կամ յաղթահարած հիւանդներու հոգատարներուն համար:

- Խմբային աջակցութեան հանդիպումներ
 - Դասախօսութիւններ- տեղեկատուութիւն
 - Անհատական ընկերա-հոգեկան աջակցութիւն
- Տրամադրուած մասնագէտներու կողմէ:

Ծառայութիւնները անվճար են եւ յաճախ առաջարկուած ներկայութեամբ կամ առցանց դրութիւններով:

Տեղեկութիւններու համար դիմել Հայ Տուն:
coordo@haydoun.ca
(514)897-7504 Poste: 127

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ...

Շաբ. - էջ 4 - ԷՆ

Անցեալ տարուան ընթացքին Փաշինեան վերակողմորոշած է Հայաստանի անվտանգութեան հովանոցը Ռուսիայէն դէպի Արեւմուտք՝ միամտօրէն յոյս ունենալով Ատրրպէյճանի հետ շարունակուող բանակցութիւններուն ստանալ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Եւրոպական Միութեան աջակցութիւնը: Ի վերջոյ, Փաշինեան իր վերակողմորոշմամբ եւ զիջումներով այլ բան չունէր ցոյց տալու, քան մտահոգութեան, դատապարտման ու կարեկցանքի անատամ արտայայտութիւնները: Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներն եւ Եւրոպական Միութիւնը աջակցած են հակամարտութեան վերաբերեալ Ատրպէյճանի դիրքորոշման անոր տարածքային ամբողջականութիւնը պաշտպանելու քողի տակ: Փաշինեանի կրտսերական պատասխանը բացաւ Ալիեւի ախորժակը եւ անոր զգալի ռազմական գիտնացող շրջեց Հայաստանի դէմ՝ պահանջելով երկրի հարաւային Ջանգեզուրի կամ Սիւնիքի շրջանի մէկ մասը, որ Ալիեւ կեղծ կերպով կ'անուանէ «Արեւմտեան Ատրպէյճան»:

Այս ճախողութեան պատասխանատուութիւնը կը կրէ նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի ղեկավարութիւնը: Միացեալ Նահանգները, Ֆրանսան եւ Ռուսիան միասին՝ Եւրոպայի անվտանգութեան եւ համագործակցութեան կազմակերպութեան (ԵԱՀԿ) Մինսքի խումբի միջոցով, առաջ քաշեցին համապարփակ առաջարկներ, ներառեալ մատրիտեան սկզբունքները 2008 թուականի՝ անորոշ ժամանակով երկարացնելու անկլաւի փաստացի անկախ կարգավիճակը եւ, ի վերջոյ, հանրաքուէի միջոցով ճանչնալու անոր ինքնորոշման իրաւունքը: Լեռնային Ղարաբաղի իշխանութիւններն անզոյշ կերպով մերժեցին առաջարկը, քանի որ այն կը պահանջէր վերադարձնել անկլաւի շրջակայքի տարածքները, որոնք ժամանակատրամաբար բռնագրաւուած էին 1994 թու-

կանին, որպէս անվտանգութեան արգելակ: Զօգտագործուեցան նաեւ այլ հնարաւորութիւններ:

2020 թուականի պարտութենէն յետոյ ստեղծագործական փոխզիջումները կրնային օգնել խուսափելու Լեռնային Ղարաբաղի ամբողջական կորուստէ: Թերեւս, լիակատար անկախութեան փոխարէն, Լեռնային Ղարաբաղի որոշակի մակարդակի ինքնավարութիւնը կրնար երաշխաւորել անոր բնակիչներու իրաւունքները եւ անվտանգութիւնը՝ իրենց ընտրած իշխանութիւններու վերահսկողութեան ներքոյ՝ ի վերջոյ ճանչնալով Ատրպէյճանի տէ՛ր ժիրէ ինքնիշխանութիւնը Լեռնային Ղարաբաղի նկատմամբ, բայց պահպանելով անկլաւի տէ՛ր ֆաթթօ ինքնորոշումը:

Ընդհանուր առմամբ, ԼՂ հակամարտութեան կողմերու մէջ փոխզիջումը կու գայ թուլութեան հետ: Ըստ այդմ, այս կամ այն կողմը մերժած է տարբեր կէտերու առնչութեամբ ԵԱՀԿ Մինսքի խումբի առաջարկները: Այսպիսով, ցանկացած փոխզիջում ընդունելու Ատրպէյճանի պատրաստակամութիւնը կասկածելի էր: Փոխարէնը, Ատրրպէյճան իր նախատուարային եկամուտները ծախսեց Թուրքիայէն, Իսրայէլէն, Ռուսիայէն, Միացեալ Նահանգներէն եւ Եւրոպայէն գնուած զէնք կուտակելու վրայ եւ պատրաստուեցաւ այն օրուան, երբ կրնար ուժով լրծել Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութիւն իր օգտին: Այնուամենայնիւ, երբ բռնի հակամարտութիւններու սթաթուս քուօն (հաստատուած իրավիճակ) անկայուն է, ստեղծագործական փոխզիջումներու խթանումը կրնայ անսպասելի դռներ բանալ հակամարտութիւններու կարգաւորման հեռանկարային ջանքերուն առջեւ:

Սազօ Արեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ...

Շաբ. - էջ 9 - ԷՆ

Արամ Խաչատուրեանի ծննդեան 120, Սերգէյ Ռահմանինովի 150 ամեակներուն նուիրուած բացառիկ ձեռնարկը Թորոնթոյի մէջ տեղի ունեցաւ 17 Նոյեմբեր 2023 Ուրբաթ երեկոյ, «Ռոյ Թամարն Նոյ» ի շքեղ սրահին մէջ:

Հանճարեղ արուեստագէտ՝ Արամ Խաչատուրեան ծնած է թիֆլիս (1903 – 1978) եղած է դասական երաժշտութեան տաղանդաւոր յորինող, խմբավար, երաժշտագէտ, դաշնակահար, թալանակահար, ջութակահար, համալսարանի դասախօս, պարուսոյց, ֆիլմի երաժշտութեան հեղինակ եւ քաղաքական գործիչ: Խաչատուրեան ճանչցուած է 20 ռդ. դարու համաշխարհային դասական երաժշտութեան առաջնակարգ ներկայացուցիչ, ստացած է բազմաթիւ շքանշաններ:

Համերգի առաջին բաժինը նուիրուած էր Արամ Խաչատուրեանի «Սփարտաքիս»-Սպարտակ-պալէէն սուիթներու: Խաչատուրեանի այս ստեղծագործութեան թեման, հռոմէացիներու դէմ ստրուկներու երրորդ ապստամբութեան պատերազմի շրջանին առաջնորդ՝ Սփարտակի արկածախնդրութիւնները կը ներկայացնէ: Պալէէն երեք սուիթները իրերայաջորդ կերպով ներկայացուցան նուագախումբի կողմէ, ստանալով ներկաներուն ջերմ գնահատանքը:

Այնուհետեւ Արամ Խաչատուրեանի 1940 թուականներուն գրած ջութակի «քոնչերթօ S – Մայնըր»-ը ներկայացուցաւ: Խաչատուրեան այս քոնչերթօն ձօնած էր հրեական ծագումով նշանաւոր Ռուս ջութակահար Տէյվիտ Օյստրրախին:

Այս գեղեցիկ քոնչերթօն նուագախումբի հետ միասնաբար նուագելու համար բեմ բարձրացաւ տաղանդաւոր ջութակահար Սերգէյ Խաչատուրեան: ան ծնած է Երեւան, ապա փոխադրուած է Գերմանիա, մասնակցած է միջազգային բազմաթիւ մրցումներու, փառատօներու մէջ արժանացած է առաջնութեան մրցանակներու: Սերգէյ Խաչատուրեան համագործակցած է Պերլինի ֆիլիարմոնիք նուագախումբի, Նետրլանտի Ռատիօ ֆիլիարմոնիքի, Օրքեսթրա Նաշնըլ տէօ Ֆրանսի, Լոնտոնի, Սիտնէյի եւ Մելբուրնի սիմֆօնիք նուագախումբերու հետ:

Սերգէյ Խաչատուրեան ֆիլիարմոնիք նուագախումբի յայտագրի լրիւ տեւողութեան ընթացքին երաժշտասերները հմայեց իր ջութակի կատարումներով, ստանալով բուռն ծափահարութիւններ:

Միջնարարէն ետք յայտագրի երկրորդ մասը նուիրուած էր տաղանդաւոր արուեստագէտ Սերգէյ Ռախմանինովի: Ռախմանինովի ծնած է Ռուսիոյ մէջ (1873-1943), ան համարուած է իր օրերու լաւագոյն դաշնակահարներէն մէկը, եղած է յորինող նաեւ ռուսական դասական երաժշտութեան ռոմանթիզմի վերջին մեծ ներկայացուցիչներէն մէկը: Ռուսական յեղափոխութենէն ետք 1918 իր ընտանիքով վերջնականապէս փոխադրուած է Նիւ Եորք եւ մինչեւ իր մահը գործունէութիւնը շարունակած է որպէս դաշնակահար Ամերիկա եւ Եւրոպայի մէջ:

Այս բաժնին մէջ ֆիլիարմոնիք նուագախումբը ներկայացուց Սերգէյ Ռահմանինովի «Սիմֆօնի թիւ-2 Է-Մայնըր, օփ. 27» քոնչերթօն: Ռահմանինովի դաշնակի այս երկրորդ քոնչերթօն արուեստագէտին գոյատեւման պատմութիւնն է: Ռահմանինովի իր հոգեկան ընկճուած յուսահատ վիճակին ուրիշ բովանակում էլ չէր տեսներ, այնպէս որ այս քոնչերթօն ձօնեց զինք դարմանող ախտաբուժագէտին: Նուագախումբը հոյակապ հնչեղութեամբ ներկայացուց երեք սուիթներէ բաղկացող այս քոնչերթօն:

Հայաստանի ազգային ֆիլիարմոնիք նուագախումբը այս բացառիկ համերգի աւարտին, երաժշտասերներու կողմէ երկարատեւ ջերմ ծափահարութիւններու արժանացան:

Համերգի ամենայատկանշական կողմը այն էր եւ յատուկ գնահատանքի արժանի էր խմբավարէտուարտ Թովիճեան: Ան աւելի քան երկու ժամ տեւող լման ելոյթի ընթացքին առանց իր առջեւ նոթա ունենալու նուագախումբը ղեկավարեց:

Որպէս «Պիսի» կտոր Արամ Խաչատուրեանի լաւագոյն եւ սիրուած ամենայայտնի ստեղծագործութիւններէն «Դիմակահանդէսի» վալսով երեկոն հասաւ իր աւարտին: Ներկաներ յոտնկայս եւ ոգետր խլացուցիչ ծափահարութիւններով գնահատեցին խմբավարը եւ բոլոր արուեստագէտները: